

ПЕРШІ ЧИТАННЯ, ПРИСВЯЧЕНІ Д.О. АЛЬПЕРНУ

«Актуальні питання патологічної фізіології»

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської
науково-практичної конференції

(до 150-річчя кафедри загальної
та клінічної патофізіології
імені Д.О. Альперна)

(Харків, 26 березня 2021 р.)

**Міністерство охорони здоров'я України
Наукове товариство патофізіологів України
Харківський національний медичний університет МОЗ України
Харківське обласне наукове товариство**

*Данило Овсійович Альперн
(1884–1968)*

**Перші читання,
присвячені Д.О. Альперну:
«Актуальні питання патологічної фізіології»**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

(до 150-річчя кафедри загальної та клінічної патофізіології
імені Д.О.Альперна)

(Харків, 26 березня 2021 р.)

УДК 616-092(06)

Перші читання, присвячені Д.О. Альперну: «Актуальні питання патологічної фізіології»: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (до 150-річчя кафедри загальної та клінічної патофізіології ім. Д.О. Альперна. – Харків: ХНМУ, 2021. – 124 с.

У збірнику представлені сучасні дані відносно дослідження механізмів формування та розвитку патофізіологічних процесів та їх ускладнень, висвітлено новітні технології їх діагностики, профілактики та лікування, а також сучасні підходи до розробки ефективних фармпрепаратів для корекції загальних та клінічних патологічних станів. Матеріали конференції призначаються представникам медичних установ та науковцям, докторантам, аспірантам, слухачам магістратури, студентам, громадським організаціям та всім зацікавленим особам, які мають відношення до тематики конференції.

УДК 616-092(06)

Редакційна колегія: О.В. Ніколаєва, І.Ю. Кузьміна, О.О. Шутова, О.М. Шевченко.

Конференція внесена до Реєстру з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій, що проводитимуться у 2021 р., затверджено Вченою радою Харківського національного медичного університету (протокол №5 від 22 квітня 2021 року).

Тексти тез доповідей представлено у авторській редакції.

Передрук і відтворення опублікованих у збірнику матеріалів будь-яким способом дозволяється тільки при посиланні на матеріали даної конференції.

© Наукове товариство патофізіологів України, 2021
© Харківський національний медичний університет, 2021
© Харківське обласне наукове товариство, 2021

ЗМІСТ

ПАМ'ЯТІ ДАНИЛА ОВСІЙОВИЧА АЛЬПЕРНА.....	9
<i>Ніколаєва О.В., Кузьміна І.Ю.</i>	
ДО 150-РІЧЧЯ КАФЕДРИ ЗАГАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ ПАТОФІЗІОЛОГІЇ ІМЕНІ Д. О. АЛЬПЕРНА: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ.....	15
<i>Ніколаєва О.В., Кузьміна І.Ю., Павлова О.О., Шевченко О.М.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ЛПС-ІНДУКОВАНОГО ЗАПАЛЕННЯ НА ТЛІ ДІАБЕТУ 2 ТИПУ.....	24
<i>Алієв Р.Б., Василенко М.І., Носар В.І., Портніченко В.І., Цапенко П.К., Шаповалова А.С., Розова К.В., Портниченко А.Г.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ РОБОЧОЇ І ПРОСТОРОВОЇ ПАМ'ЯТІ У ЩУРІВ З НІГРОСТРІАТНОЮ НЕДОСТАТНІСТЮ	25
<i>Бевзюк Д.О., Левічева Н.О.</i>	
АНТИАПОПТОТИЧНИЙ ЕФЕКТ ГІПОКСИЧНОГО ПРЕКОНДИЦІОНУВАННЯ ПРИ МОДЕЛЮВАННІ ВАЖКОЇ ГІПОКСІЇ ТА ПРИ ІНСУЛІНОРЕЗИСТЕНТНОСТІ.....	26
<i>Бабічева В.В., Козловська М.Г., Василенко М.І., Портниченко А.Г.</i>	
ПАТОФІЗІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОДВІЙНИХ АНЕУПЛОЇДІЙ.....	27
<i>Бігуняк Т.В.</i>	
ЕЛЕКТРОГЕНЕЗ МОЗКУ ЩУРІВ З АЛКОГОЛЬНОЮ ЗАЛЕЖНІСТЮ ПІД ВПЛИВОМ ДОНАТОРУ ОКСИДУ АЗОТУ (НІТРОПРУСИДУ НАТРІЮ)	28
<i>Веселовська О. В., Шляхова А. В., Берченко О. Г.</i>	
СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА РОЛЬ ГОРМОНІВ ПЕПТИДНОЇ ПРИРОДИ В РОЗВИТКУ ОЖИРІННЯ	29
<i>Гаургова М.А.</i>	
ВПЛИВ МЕМАНТИНУ НА НЕЙРОНИ ГІПОКАМПУ ЩУРІВ ПРИ ЇХ КУЛЬТИВУВАННІ З АМІЛОЇДОМ Аβ1-42.....	31
<i>Ганжа В.В., Шкриль В.М., Розумна Н.М., Лук'янець О.О.</i>	
ВПЛИВ РЕСВЕРАТРОЛА НА ПОШКОДЖЕННЯ ГІПОКАМПА ПРИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІЙ ХРОНІЧНІЙ ЦЕРЕБРАЛЬНІЙ ГІПОПЕРФУЗІЇ .	32
<i>Гарматіна О.Ю., Розова К.В., Портниченко А.Г.</i>	
PATHOPHYSIOLOGICAL ASPECTS OF DIFFUSE ALVEOLAR DAMAGE IN PATIENTS WITH COVID-19 AND INFLUENZA A/H1N1/pdm09: CHARACTERISTICS OF CLINICAL AND PATHOMORPHOLOGICAL DATA.....	33
<i>Gradil G.I., Gubina – Vakulyk GI, Yurko K.V., Nartov P.V., Yurchenko I. S.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ АДЕНОКАРЦИНОМИ ЕРЛІХА	35
<i>Гольцев А.М., Челомбітько О.В., Бабенко Н.М., Гаєвська Ю.О., Бондарович М.О.</i>	
ВІДНОВЛЕННЯ ЦИТОКІНОВОЇ РЕГУЛЯЦІЇ В МОДЕЛІ АД'ЮВАНТНОГО АРТРИТУ ПІСЛЯ СУМІСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЛЕЙКОКОНЦЕНТРАТУ КОРДОВОЇ КРОВІ І КРІОЕКСТРАКТУ ПЛАЦЕНТИ ЛЮДИНИ	36

ПАМ'ЯТІ ДАНИЛА ОВСІЙОВИЧА АЛЬПЕРНА

**Зав. кафедрою, д.мед.наук, професор Ніколаєва О.В.,
д.мед.наук, професор Кузьміна І.Ю.**

*Кафедра загальної та клінічної патофізіології ім. Д.О.Альперна
Харківський національний медичний університет*

Данило Овсійович Альперн – видатний український патофізіолог, член-кореспондент АН УРСР. заслужений діяч науки Української РСР., доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри патологічної фізіології Харківського медичного інституту.

Народився 15 грудня 1894 року у Харкові в родині землевласника Овсія Даніелевича Альперна. Юнак був здібним і старанним учнем. У 1913 році закінчив 4 міську Харківську гімназію з золотою медаллю і вступив до медичного факультету Харківського Імператорського університету.

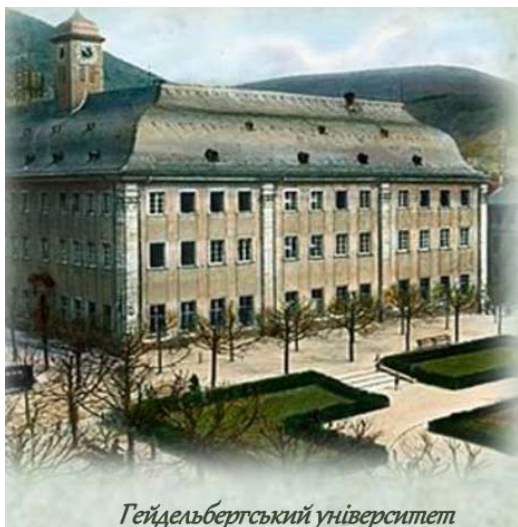
Ще будучи студентом розпочав активну роботу у студентському науковому гуртку на кафедрі загальної патології під керівництвом видатного патолога О.В. Репрьова. За роботу «Зміни морфологічного складу крові при гіперфункції гіпофізу» нагороджений золотою медаллю Радою університету.

У 1917 році майбутній вчений закінчив медичний факультет Харківського університету з відзнакою та став стипендіатом кафедри загальної патології для підготовки професорського звання. З 1919 року працював на кафедрі патофізіології Харківського медичного інституту. У 1921 р. Д.О. Альперн захистив докторську дисертацію за темою «Матеріали до фізіології і патології мозкового придатка».

З 1920 до 1929 роках Данило Овсійович обіймав послідовно посади прозектора, старшого асистента, приват-доцента і неодноразово відряджувався до зарубіжних лабораторій і працював в інституті патології (Берлін), інституті фізіології і фармакології у професора Гебера (Кіль), інституті біохімії у професора Косселя (Гейдельберг), в лабораторіях і клініках внутрішніх хвороб університетів Кіля і Відня.

Данило Овсійович надавав виняткового значення науковому росту студентів. Він організував у 1929 студенський гурток та студентське наукове товариство в Харківському медичному інституті, куратором яких був багато років.

Данило Овсійович особливо чутливо, дбайливо і в той же час вимогливо ставився до молодих вчених, сприяючи їхньому професійному, науковому і культурному зростанню.

Професор Коссель

У 1929 р. Данило Овсійович був обраний завідувачем кафедри патологічної фізіології Харківського медичного інституту, якою керував до кінця життя – майже 40 років.

Одночасно з цим, керував відділами патофізіології Українського психоневрологічного інституту (1923–1954) і Українського інституту експериментальної медицини (1935–1941).

Д. О. Альперн був членом Вченої Ради МОЗ СРСР, членом редакції рад ряду медичних журналів. У 2-му виданні «Великої медичної енциклопедії» – автор і редактор по розділу "Фізіологія".

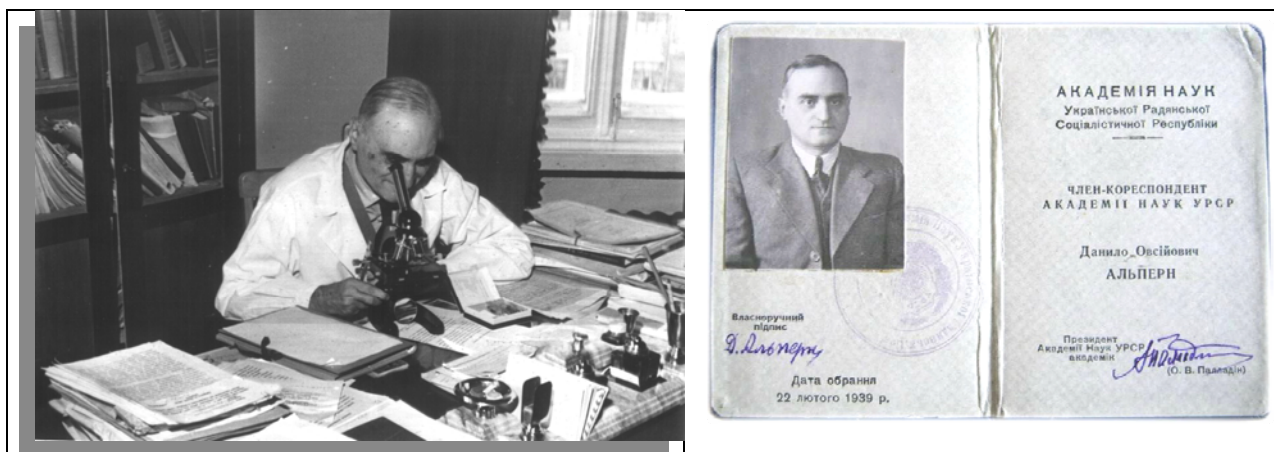
Д. О. Альперн був почесним членом Міжнародного антиревматичного суспільства і Аргентинської противревматичної ліги.

Заслуги Д.О. Альперна у вивченні патологічних процесів були високо оцінені. У 1939 році професор обраний членом-кореспондентом АН УРСР.

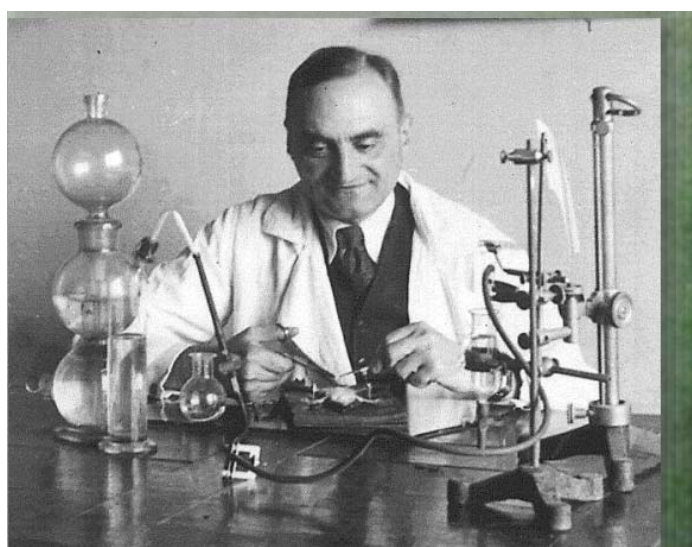
Д. О. Альперн був членом Вченої Ради МОЗ СРСР, членом редакції рад ряду медичних журналів. У 2-му виданні «Великої медичної енциклопедії» – автор і редактор по розділу "Фізіологія".

Д. О. Альперн був почесним членом Міжнародного антиревматичного суспільства і Аргентинської противревматичної ліги.

Заслуги Д.О. Альперна у вивченні патологічних процесів були високо оцінені. У 1939 році професор обраний членом-кореспондентом АН УРСР.

У роки Другої світової війни, перебуваючи в евакуації у складі медичного інституту в Чкалові (Оренбург), Д. О. Альперн виконав значні дослідження з питань раневого процесу, проблем шоку і трофічних виразок, що мають не тільки теоретичне, а й практичне значення для хірургії та терапії воєнного стану, які актуальні і сьогодні.

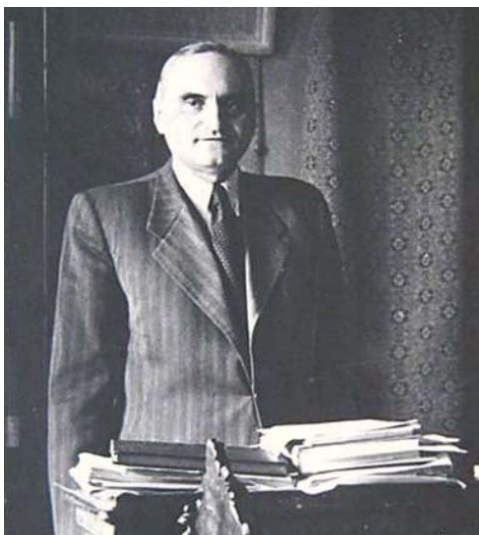
Основні наукові праці професора присвячені патофізіології нервової системи, нейрогуморальної регуляції, питанням патохімії запалення і патогенезу алергічних реакцій. Вченим було встановлено трофічний вплив нервової системи на проникність судин і тканин, роль медіаторів

у порушенні рефлекторної діяльності нервової системи, в патогенезі запалення і трофічних виразок (1928 рік).

Д.О. Альперн вивчав роль хімічних чинників і нервового збудження в патогенезі ряду захворювань, встановив десенсибілізуючу і проти-запальну дію екстрактів гіпофіза (1935 рік), а також роль аденіннуклеотидів в патогенезі запалення (1951 рік). Їм запропоновано медичний препарат мезофізін.

Великий цикл досліджень Д.О.Альперн присвятив саме проблемі запалення. «Серед старих і нових проблем патології, проблема запалення завжди залишається актуальною», – писав Данило Овсійович.

Данило Овсійович не тільки великий вчений, а й талановитий педагог, блискучий лектор. Його лекції для студентів і виступи на наукових форумах залишали незабутнє враження.

Д.О. Альперн зробив величезний внесок у становлення патофізіології як навчальної дисципліни. Проводив систематичну роботу з удосконалення програми курсу патофізіології, ним вперше створені методичні інструкції до практикуму для студентів. Велика робота проводилася з оснащення кафедри апаратурою.

Д.О. Альперн був активним учасником всесоюзних і республіканських з'їздів та конференцій, міжнародних конгресів і симпозіумів.

На XV Міжнародному конгресі фізіологів вчений представив нові клінічні і експериментальні дані про вегетативні асиметрії з боку вегетативної нервової системи на підставі багаторічних робіт з регулювання обміну речовин.

Наукова і педагогічна діяльність Д.О. Альперна поєднувалась з великою суспільною роботою. Данило Овсійович був членом Вченої Ради Міністерства охорони здоров'я СРСР, правління Всесоюзного та головуючим Харківського відділення Наукового товариства патофізіологів,

почесним членом Міжнародного антиревматичного товариства та членом редакційних рад у різних медичних журналах.

Професор був глибоко відданим науці, їй він присвятив усе своє життя.

Учасники V українського з'їзду фізіологів, біохіміків та фармакологів, Харків, 1956 рік

Пам'ятні медалі, якими був нагороджений Д.О.Альперн, присвячені XV Міжнародному конгресу фізіологів, Ленінград, 1935 рік

Д. О. Альперн створив велику школу патофізіологів. Під його керівництвом виконано і захищено майже 50 дисертацій, в тому числі 12 докторських. Д.О. Альперн є автором підручника "Патологічна фізіологія", який перекладений на англійську мову та виданий у різних країнах світу. Він автор більш ніж 200 наукових праць, в тому числі 8 монографій, надрукованих у нашій країні та за кордоном. Його учні очолили кафедри та відділи патофізіології у науково-дослідних інститутах в різних містах країни.

Данило Овсійович Альперн помер 24 серпня 1968 р. у Харкові, похований на міському кладовищі.

З 2014 р. кафедра патологічної фізіології Харківського національного медичного університету носить ім'я видатного вченого – людини виняткової честі і порядності, бездоганної моралі та скромності. Чесність, внутрішня культура, благородство душі, принциповість завоювали йому повагу і любов. Традиції школи Д.О. Альперна розвиваються і зараз.

Пам'ять про Данила Овсійовича, як людину і вченого, зберігається на кафедрі патологічної фізіології і в Харківському національному медичному університеті.

«Справа не в дорозі, яку ми обираємо, а те, що всередині нас, змушує нас обирати дорогу» – О. Генрі

Шановні колеги!

**Щиро дякуємо всім,
хто залучився до участі у нашій конференції!
Сподіваємося на подальшу плідну співпрацю.**

**Усім бажаємо наснаги у роботі та
МІЦНОГО ЗДОРОВ'Я!**

**Колектив кафедри
загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна**

Наукове видання

Перші читання,
присвячені Д.О. Альперну:
«Актуальні питання патологічної фізіології»

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

(до 150-річчя кафедри загальної та клінічної патофізіології
імені Д.О. Альперна)

Відповідальний за випуск О.Ю. Кузьміна

Формат 60x84/16. Ум. друк. Арк 7,25. Папір офсетний.
Підписано до друку 20.04.21. Зам. 21-34138.

Редакційно-видавничий відділ ХНМУ,
пр. Науки, 4, м. Харків, 61022
izdatknurio@gmail.com

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавництв, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції серії ДК № 3242 від 18.07.2008 р.